

«TÉVEDÉSEK JÁTÉKA» EGY FILMKRITIKÁBAN

Most fejeződött be egyik napilap „Tévedések játéka“ címmel rendezett novellasorozata. Az elbeszélésekben előforduló tévedéseket, történeteket és másféleket kellett felfedeznie és csokorba gyűjtenie az olvasóknak. Azt hiszem: felesleges ilyeneket mesterségesen rendezni, amikor akad akaratlanul elhullajtva a napilapokban anélkül is. Pl. egyik reggeli lapnak a Gül-babáról szóló filmkritikájában olvasom: „Az 1600-as évek második felében játszódik le Gül-baba, a Rózsák atyjának, Gábor diáknak és szerelmesének. Leilának, valamint Ali basának története, akkor, amikor a magyar felszabadító mozgalom, a magyar egyetemi ifjúság kezdeményezésére mind erősebb és erősebb lendületet vett“. Hamarjában arra gondoltam, hogy a mondat második felét tévesen tördelték ide, azonban idetartozik. Úgy, mint Ali basa bugyogójához tartoznék a rádiómasina. S csak úgy bög a kifejezésből az erős anakronizmus. Mert a kritika olyan tenorban íródott, hogy feltételezi az ember: a török hódoltság ideje alatt már a mai egyetem működött Pesten vagy Budán és az általam egyébként nagyrabecsült bajtársi egyesületek javában végeztek hazafias munkájukat... Igaz, hogy Nagyszombatban megvolt már Pázmány főiskolája, azonban az ott tanuló ifjaknak édes-kevés lehetőségük volt abban, hogy a „magyar felszabadító mozgalmat kezdeményezzék“. Még a szörnyen megfogyatkozott magyar nemzet is messze volt attól, hogy ilyesmit „kezdeményezzen“, bár bőven hullott a vére Buda falainál és másutt is. S Gábor diákok se

kell föltétlenül „egyetemi hallgatónak“ venni a XVII. században, amikor a „diák“ elnevezés elsősorban és általában a literátus, írástudó, deák nyelvben jártas egyént illette még akkor is, ha melléig leérvő szakállat viselt. A filmben elkövethetnek anakronizmusokat, bármilyen vaskosakat is. Sajnos, már megszoktuk, fel se tűnik.

Mme Sans Gêne

MÉG MINDIG VILLON,

ezúttal csupán hárfával, orgonával, dzidzőkkel és szavalókórssal, legközelebb nagydobbal, katonazenekarral vagy szakszofónnal. Most még csak Faludyk és Erdődi Jánosok írnak a nevében, de már bődült vezércikkek készülnek valahol és megszállott politikai csúcsvezér-önjelöltek nemsokára az ő nevében kiáltanak majd halált valakire. Nézd végig a műsort: a kéjgázzal és hangulatvilágítással előadott versek felének állítólagos eredetijét sem Villon írta, a többi éppen, ha a címét veszi át tőle. Ezeket az „átköltéseket“, amint mondják, az első kiadásban maga az „átköltő“ árusította bizonyos, már nem is kétes foglalkozást űző nőknek. Ma, hol az úgynevezett művelt közönséget csábítják rá, hogy hadd lihegje ki erotikus vágyálmait a nagy művész jótékony és felmentő álarca alatt, hol a munkáságot toborozzák össze, hogy megcsodálhassa azt a nagyszerű politikai taktikust, aki bájos egyenességgel és bátorsággal Villon alá tudta bujtatni a maga izgágaságát és forradalmi reménységeit. Nézd meg a Villon-vitát, az egyik oldal az elnyomott, szenvedő kommunista legendáját kenné Villonra, aki alig jutott hozzá, hogy a ki-

zsákmányoló kapitalisták asztaláról lehullott krumplihéjat felzabálja. (Hogy is juthatott volna hozzá, hisz még fel sem fedezték Amerikát.) Ez a legenda tudatosan rosszhiszemű, tudatosan ferdít, nyíltan pártérdekek szolgálataira készült. Akik a szélsőjobbal kacérkodó költő fordítását akarják kijátszani ellene, legalább ennyire rosszhiszeműek, mert propagálnak és égit emelnek egy rosszul összeválogatott és elsietett fordítást és mert nem kevésbé a politikai bunkó szerepét szánják a jó néhány század óta halott költőnek. Szomorúan jellemző a magyar szellemi életre, hogy egy művész, egy költő csak akkor lehet népszerű, ha félreértik, ha vásári pojácasággal körítve vezetik elő, ha a szövegét telepszéktják, ha politikai harcieszközt gyártanak belőle.

Még mindig Villon. Az irodalmi berkek zúgnak, egyszerre két-három „igazi Villon“-fordítás készül, hamar ki kell használni a konjunktúrát. Ha van a fordítók között jóhiszemű, higgye el, az ilyen feloldott, megalkuvó, a közönség legalantasabb igényeit kiszolgáló csibészromantikával telemazsolázott, szekszualitással ósszenyálazott Villonok után az igazi menthetetlenül szürke lesz, nem lesz sikere, nem lehetnek olvasói. Mindent lehet már Villonnal csinálni, Faludy után, csak éppen az igazi Villont, a XV. századi nagy francia költőt nem lehet ennyi hitelrontás után lefordítani. Aki bundapálinkán él, az nem fog könnyű pezsgőkre vágyakozni.

Még mindig Villon, ki tudja hányadszor rendezik újra a Villon-estet, sippal, dobbal, nádihegedűvel és a legkitűnőbb fővárosi művészek közreműködésével. Vajjon tudják-e szegény színészek, hogy mit szavalnak? A diadalmas átköltés sikere óriási. Minden új előadásra

kiaggal valaki valami új csodálatos vonzóerőt, táncsoportot és éterhangszert, már csak a nagy rendezőt várjuk, hogy statisztákat hőmpölyögtessen óriás lépcsőn, francia börtönök keresztmetszetét építtesse fel s kedvelt orfeuszilóját és kénsárgáját vetítse váltakozva a versmondókra. A rendezés már ügyis nagyon tökéletes. Tulontúl tökéletes. Szegény Villon sikerét túlszervezték. Dehát korunk a szervezés diadala. Nem fontos, hogy jó vagy igaz-e valami, de legalább szervezve van. Hát ez a diadalmas szervezési mánia a Villon-divattal most sikeresen megszervezte napjaink egyik legátütőbb izléstelen-ségét.

Aramis

REVICZKY KÖRÜL

Az életében sanyarú sorsú és korán elhunyt költő körül hirlapi polémia csapott fel mostanában. Nem költői értékelésében különböztek a vélemények, hanem abban, hogy — miként élt. Egyik verzió szerint az anyagi nyomorúság és a késői elismerés stációit járta el rövid 34 éve alatt, a magyar hirlapírás érdemes nesztora ellenben azt vitatta, hogy igenis polgári jólétnek „örvendett”. A kérdés eldöntésére — azt hiszem —, a legilletékesebb maga Reviczky, aki élete utolsó-előtti évében — amikor az anyagi és erkölcsi „beérkezetség” csúcspontján állott — naivul eldicsekszik, hogy albérteti szobája olyan házban van, amelynek az udvarán fák is vannak... Fizetése ekkor sem haladta meg egy közepes riporter mostani havi jövedelmét. Külföldre, Párizsba, amelyet igen szeretett volna meglátni, nem látogathatott el, mert nem bírta el az erszénye. Bizony, a földi javakat tekintve szívesen cserélt volna egy kamarai rendelet által érintett emigránssal!

P.